

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ

СЕКЦІЯ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СТАЛОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

УДК 338; 336

Чечель Анна Олександрівна

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування

Маріупольського державного університету

ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Соціальне підприємництво з'явилося протягом останніх кількох десятиліть як спосіб виявлення та здійснення потенційно впливових важелів суспільних змін. Ідея соціального підприємства має дві рушійні складові. Одна з них - це «ідея комерційної активності»; а друга - "ідея навішування соціальних проблем". Вони не протирічають одна іншій та часто функціонують разом, як, наприклад, у ситуації, коли доходи підприємства у певних умовах спрямовуються на вирішення соціальних проблем; або коли держава, укладаючи з соціальним виконавцем договір про перерахування безготівкових розрахунків, одночасно підтримує створення комерційних торговельно-промислових підприємств, що вирішують екологічні проблеми.

Соціальне підприємство базується на цінностях рівності володіння та розподілу багатства, рівноправної участі, солідарності з людьми з усього світу, чесності в досягненні цілей, відкритості в бізнесі, а також балансу між комерційною складовою, соціальною відповідальністю і турбота про навколишнє середовище.

Як гібрид державного втручання та чистого бізнес-підприємництва, соціальні проекти можуть вирішувати проблеми, які є надто вузькими, щоб викликати законодавчу активність або залучити приватний капітал. Декілька успішних соціальних підприємств створили кращу рівновагу, перемістивши уряд із узбіччя на набагато більш продуктивне місце в системі взаємодії та розвитку. Ця нова роль підвищує ефективність податків громадян або, у випадку з економікою, що розвивається, допомогу на розвиток від багатих країн, що робить державні послуги ціннішими [1].

Статистичні дані свідчать, що в Європі, працює більше двох мільйонів різновидів соціальних підприємств, на яких задіяно близько одинадцяти мільйонів працівників, тобто 6 % від всіх працюючих у регіоні, що, у свою чергу, складає 10 % від всього європейського бізнесу. Головним лідером європейського регіону щодо розвитку соціального підприємництва вважається саме Велика Британія, адже, тут налічується близько 70 тис. різновидів соціальних підприємств, що надають робочі місця майже мільйону британців. Сумарний внесок їх діяльності у власну економіку країни складає понад 24 млрд. фунтів стерлінгів. За даними за

2019 рік, 68 % цих соціальних підприємств підтримують саме людей із уразливих груп; 44 % – надають можливості працевлаштування людям із уразливих груп; а 28 % працюють саме у найбільш депресивних регіонах країни. У Польщі у 2019 році налічувалося 29535 різновидів соціальних підприємств, на яких працювало майже 428,7 тис. осіб. У Сербії, за даними 2015 року, на соціальних підприємствах працювало 4273 працівників, тобто 0,25 % від загальної кількості працівників у країні [2].

В сучасних умовах ведення бізнесу, соціальний підприємець повинен володіти певними знаннями та навичками. До переліку потрібних знань, що необхідні соціальному підприємцю відносяться: наявність певних фахових вузькопрофільних знань щодо сфери обраної проблематики (соціальна робота, психологія, соціальна педагогіка, психотерапія, реабілітація, екологія, медицина тощо); знання основ економіки підприємства; знання операційного та стратегічного планування; знання організаційного менеджменту; знання кризового менеджменту; знання формування та управління командою; знання маркетингу та продаж; знання планування та управління фінансами; знання побудови зав'язків із громадськістю (PR); знання побудови зав'язків із владою (GR); знання щодо оподаткування; знання бухгалтерського обліку; знання юридичних основ; знання основ копірайтингу та дизайну; знання проєктного менеджменту; знання фандрейзингу; знання грант-менеджменту; знання щодо вимірювання соціального впливу; знання щодо оцінки та моніторингу; знання щодо фінансового та нефінансового звітування; знання комп'ютерної грамотності [3].

Це далеко неповний перелік всіх необхідних знань для започаткування ефективнодієвого соціального підприємства в сучасних умовах розвитку бізнесу. Варто розуміти, що в даний час навчатися, самонавчатися та розвиватися в цілому потрібно постійно та безупинно. Враховуючи, що сучасний бізнес-світ розвивається дуже стрімкими темпами, потрібно прикласти багато зусиль, щоб соціальне підприємництво дійсно приносило позитивний соціально-орієнтований ефект. Передусім це стосується отриманих знань та власного накопиченого досвіду. До переліку найнеобхідніших навичок, що потрібні соціальному підприємцю належать: навички критичного мислення; навички інноваційного мислення; навички щодо досягнення високого рівня емпатії; навички щодо розуміння емоційного інтелекту; навички підприємливості; навички винахідливості; навички рефлексії; навички щодо креативності; комунікативні навички; навички щодо ініціативності; навички медіації; навички стресостійкості; навички самостійності; навички тайм-менеджменту; навички лідерства; навички щодо вміння працювати в команді; навички щодо залучення нових учасників; навички щодо подолання наснаження (емпавермент); навички асертивності; навички публічних виступів; навички щодо вміння ухвалювати рішення; навички щодо вміння ризикувати; навички щодо вміння делегувати; навички відповідальності; навички щодо вміння долати апатію; навички самомотивації; навички толерантності до невизначеності; навички цілеспрямованості; навички наполегливості. Представлений перелік навичок, також лише висвітлює деякі з них, що є найнеобхіднішими для організації та управління соціальним підприємством. В сучасному світі бізнесу навички постійно змінюються та додаються, адже, вони виникають з врахуванням постійних змін, що в своїй

більшості, необхідні для певних адаптаційних моментів щодо бізнес-процесів та забезпеченості ефективності діяльності в цілому [2].

Підсумовуючи, вище викладені основні моменти, що відображаються в особливостях формування, створення та ефективній діяльності соціального підприємства (бізнесу), варто згадати і про те, що на саму діяльність такого виду бізнесу справляють істотний вплив різноманітні зовнішні фактори, від яких залежить не тільки теперішня, але й майбутня їх діяльність. Одним із таких факторів є пандемія COVID-19, що має вкрай негативну дію глобальних масштабів на всі сфери, в тому числі і на сферу підприємництва. Варто нагадати, що в Україні на даний час відсутні конкретні дані відносно масштабів дії цього впливу, адже, такі дослідження не проводилися. Проте, згідно даних, наданих Європейською Бізнес Асоціацією, за час існування пандемії малий бізнес країни, куди належить і соціальне підприємство (бізнес) втратив близько 75 % своїх прибутків.

За дослідженнями Світового Банку, за 2020 рік більше, ніж 420 млн. людей опинилися за межею бідності, дана ситуація звела нанівець діяльність соціального бізнесу, що розпочався ще з 2016 року. Проте, як б ситуація не була, рішення завжди знаходяться. Так, для подолання цієї непростой кризової ситуації об'єдналися 60 провідних організацій змін, які створили «COVID Response Alliance for Social Entrepreneurs» (Альянс реагування на COVID-19), основною метою якого являється, перш за все, допомога для соціальних підприємців, а також боротьба з наслідками, що спричинила дана пандемія. [4].

Порадою для підтримки соціальних підприємців щодо забезпечення стійкого розвитку може стати формування переліку знань та видів ресурсів, якими можливо допомогти всім тим, хто потребує їх найбільше в такі кризові часи. Отже, саме в часи криз виникають та значно загострюються різного роду соціальні проблеми, адже, стандартні методи вирішення вже не підходять та є взагалі недоцільними. Тому й виникає потреба в нових інноваційних та нестандартних рішеннях, а також необхідності появи нових поглядів підприємців, які б сформувавали та застосовували нові методи та способи щодо розв'язання наявних соціальних проблем.

Результати досліджень свідчать про те, що соціальне підприємство впливає на розвиток місцевої громади. Соціальні підприємства беруть участь у формуванні державної політики та виконують громадські завдання у сфері місцевого розвитку. Соціальні підприємства в Україні мають проблему їх державної підтримки на належному рівні. Варто зазначити, що, як наслідок, соціальне підприємство України є більш орієнтованим на бізнес. На нашу думку, одним із найважливіших напрямків зміцнення та розвитку соціального підприємництва в Україні має стати створення стійких відносин з місцевою владою. Органи місцевого самоврядування є ключовими клієнтами для соціальних підприємств, що розвиваються. Водночас органи місцевого самоврядування витрачають державні кошти на активізацію соціального підприємництва і можуть виступати партнерами в консолідованих бюджетах проектів соціального підприємництва.

Література:

1. Бочарнікова А. Simple SE. Про соціальне підприємство – просто, 2020. - 72 с.

2. Social enterprise in the UK: developing a thriving social enterprise sector: www.britishcouncil.org/society/social-enterprise

3. Каменко І.С. Соціальне підприємництво в Україні: економіко-правовий аналіз. 2020.- 37 с.

4. Соціальне підприємництво та COVID-19: як подолати кризу?. URL: https://www.prostir.ua/?library=sotsialne-pidpryjemnytstvo-ta-covid-19-yak-podolatykryzu&fbclid=IwAR318F2k8eA7J88gCYGmZZcalZFivAoWH52iB1UFivF9q-3fmAnqy_uTiMI

УДК 351.94 : 342.7

Філіпенко Тетяна В'ячеславівна

доктор наук з державного управління, професор
професор кафедри публічного управління та адміністрування

Кравець Максим Юрійович

студент 2 курсу магістратури спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»

Маріупольський державний університет

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Громадянське суспільство передбачає існування механізму відповідальності в системі публічного управління та адміністрування. Важливість цього механізму пов'язана з тим, що публічно-владні установи наділені значними повноваженнями в сфері використання матеріальних та фінансових ресурсів держави. Тому питання відповідальності в системі публічного управління та адміністрування актуальне та важливе для українського суспільства.

Відповідальність у сфері публічного управління та адміністрування – це особлива підсистема соціальної відповідальності, що впливає зі специфіки суб'єктів і сфери регулювання суспільних відносин. Визнаючи існування різних видів соціальної відповідальності (політичної, моральної, юридичної) в зазначеній сфері, в першу чергу треба звернути увагу на юридичну відповідальність. Суб'єктами юридичної відповідальності у сфері публічного управління та адміністрування виступають органи державної влади та місцевого самоврядування, недержавні організації, органи та особи, які не перебувають на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, як суб'єкти правовідносин, щодо яких спрямована діяльність органів публічної влади.

У ч. 2 ст. 19 Конституції України визначається, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Визнаючи людину найвищою соціальною цінністю, Конституція України закріплює широке коло прав і свобод, гарантуючи та забезпечуючи їх захист, в тому числі від порушення державою, її органами та посадовими особами [1].